

DEVELOPING EARLY FOREIGN LANGUAGE LEARNING
AND PLURILINGUAL EDUCATION
– Building Bridges Between Theory and Practice
Københavns Universitet, 24. maj 2018

Muligheder og udfordringer i sprogfag i norsk/dansk regi – set i et uddannelsespolitisk perspektiv

Camilla Børke & Berit Grønn, Høgskolen i Østfold
Annette S. Gregersen, Københavns Professionshøjskole
Jan Juhl Lindschouw, Københavns Universitet

Berit og Camillas interesse for fremmedspråk på barnetrinnet

2010-2012: «Nasjonalt forsøk med fremmedspråk på barnetrinnet» (FFB)

- egen læreplan, 74 skoler og cirka 100 elevgrupper deltok
- språktilbud: fransk, spansk, tysk, én gruppe i kinesisk, én gruppe i russisk
- deltakende lærere fikk tilbud om kompetanseheving
- samlingsbasert etterutdanningskurs organisert og gjennomført av NTNU (FFB nord) og Høgskolen i Østfold (FFB sør)

Etterutdanningskurs for deltakende lærere

- egen emnebeskrivelse, øke kompetansen i språkdidaktikk for elever 10-12-årsalderen
- kursinnhold utarbeidet i samarbeid mellom NTNU, HiØ og Fremmedspråksenteret
- åtte samlinger à to dager, avsluttende samling i Oslo i juni 2012

Kvalitative intervjuundersøkelser om fremmedspråklæring

☐ Første undersøkelse: **juni 2012**

- intervju av 22 **spanskelever** i 7. klasse (12 år), lært spansk i to skoleår
- elevenes språklæringserfaringer og hittil oppnådde muntlige interaksjonskompetanse (Bjørke & Grønn, 2014)

☐ Andre undersøkelse: **oktober 2014 – mai 2015**

- intervju av 60 **fransk-, spansk- og tyskelever** i 10. klasse (15 år)
- språklæringserfaringer, tre år etter forsøket (Bjørke & Grønn, utkommer 2018)

➤ Samtlige informanter: **lært fremmedspråk siden 6. klasse (10 år)**

Fremmedspråk på barnetrinnet i Norge

- L2 engelsk: obligatorisk fra 1. klasse (6 år)
- L3: elevene **velger** mellom fremmedspråk (L3), språklig fordypning (engelsk, norsk, samisk), arbeidslivsfag eller fordypning i matematikk fra 8. klasse (13 år)

L3: som oftest fransk, spansk, tysk, men kan også være kinesisk, russisk, samisk m.m.

→ dvs. i norsk grunnskole er det obligatorisk med kun ett fremmedspråk

- ugunstig at elever må vente i åtte år fra de starter med engelsk i 1. trinn før de kan starte med enda et fremmedspråk (Speitz, Simonsen & Streitlien, 2007, s. 12)

Stortingsmelding nr. 30 *Kultur for læring* (2004)

- speiler trender i tida og Europarådets satsingsområde: gunstig å starte tidlig, to fremmedspråk for alle (jfr. CEFR)

→ åpner for at skoler KAN tilby L3 på barneskolen, en praktisk tilnærming

- **2005-2007: «Forsøk med tidlig start av 2. fremmedspråk»** (pilot – 12 skoler)
- **2010-2012: «Nasjonalt forsøk med fremmedspråk på barnetrinnet»** (74 skoler)

Hovedfunn: fornøyde elever og lærere, vellykket forsøk, anbefaler en videreføring (nytt forsøk) med læreplan og kompetansehevingskurs for lærerne (Speitz m.fl., 2007; Mordal m.fl., 2013)

Permanent ordning på sikt?

Hvilke skoler tilbyr fremmedspråk på barnetrinnet? (I)

Eksempelet Oslo:

Forsøksperioden (2010-2012):

- ni skoler deltok i Nasjonalt forsøk med fremmedspråk på barnetrinnet
 - derav seks (progresjonsmodell) og tre (introduksjonsmodell), to timer i uka
- i tillegg tilbød en rekke andre barneskoler fremmedspråk (én eller to timer i uka)

Skoleåret 2014/15:

- nesten 50 % av barneskolene tilbød fremmedspråk på barnetrinnet (**cirka 50 skoler**)

Skoleåret 2017/18:

- **15 skoler** har registrert at de tilbyr fremmedspråk på barnetrinnet, flertallet av dem tilbyr introduksjonsmodellen (to eller tre fremmedspråk), én time i uka

Hvilke skoler tilbyr fremmedspråk på barnetrinnet? (II)

- ingen nasjonal oversikt
- registrerte skoler på kommunalt nivå?
- avhengig av blant annet kommunale satsninger, skolens profil og lærerressurser

Hvorfor en realitet for de få?

Språkpolitiske satsinger på nasjonalt nivå 2005-2012:

- Strategiplanen *Språk åpner dører* (2005-2009)
- Stortingsmelding nr. 23 *Språk bygger broer* (2008)

Formål og begrunnelse:

- øke elevenes språkkompetanse, ikke bare i norsk og engelsk, men i flere språk
- en bredere språkkompetanse blir stadig mer etterspurt og verdsatt i en globalisert verden (Kunnskapsdepartementet, 2008, s. 8).

Språkpolitiske satsinger på nasjonalt nivå 2016-2019:

- [Språkløyper](#) - nasjonal strategi for språk, lesing og skriving - lite rettet mot fremmedspråksfaget

Altså: i utakt med de språkpolitiske satsingene på europeisk nivå (Danmark, England 2014)

Omstridt innen forskningen: Finnes det fordeler og i så fall hvilke?

[...] «the current results show no solid linguistic benefits of an early start except for some limited evidence for speech perception [...]» (Huang, 2016, s. 269)

«Some studies have found positive effects of FL instruction on student performances on academic subjects and on learners' confidence and positive attitudes towards FL learning.» (ibid.)

«The scientific evidence [...] is inconclusive at best and non-existent at worst» (De Houwer, 2014, s. 14)

Tid: viktig faktor i språklæringsprosessen: jo mer tid og intensiv undervisning, desto mer lærer elevene. Det liten vits i å starte tidlig med fremmedspråk i skolen dersom det kun er snakk om få undervisningstimer (Johnstone, 2002)

Våre kvalitative intervjuundersøkelser

a) Intervjuundersøkelsen (juni 2012)

Design og gjennomføring

- 22 spanskelever på slutten av det toårige forsøket
- semistrukturerte fokusgruppeintervju på **norsk**
 - frihet til å nevne eksempler på **spansk**
 - rom for **metakognitive refleksjoner**
- spontane samtaler med elevene på **spansk** i gruppene

Resultater

- elevene uttrykker seg muntlig om enkle og dagligdagse temaer
- positive til språklæring
- bevisste lese- og lyttestrategier (global tilnærming) (Bjørke & Grønn, 2014)

b) Undersøkelsen 2014/15: tre år etter Forsøket

Forskningsspørsmål

Hvilke konsekvenser fremmedspråk på barneskolen hadde for elevenes

- 1) **kommunikative språkkompetanse** (språkbruk)
- 2) **bevissthet om læring** (metakognisjon)

Hovedfokus

- elevenes subjektive **språklæringserfaringer**; hvordan de opplevde den **metodiske tilnærmingen** i faget

Bevissthet: *chunks* og repetisjon som ordlæringsstrategi

- gjentakelse av ord på ulike vis og i ulike sammenhenger
«På barneskolen gjorde vi mange forskjellige ting, og vi gjentok de samme ordene igjen og igjen, da vi sang sanger, da vi hadde rollespill, da vi lekte *Color, color ...*»
- gjentakelse av ord på ulike vis og i ulike sammenhenger
«Vi leser, hører, skriver og sier de samme ordene flere ganger; det går liksom i ring, da husker vi det» (Jfr. Johnstone, 2002)

Reseptive ferdigheter: utnytter samme strategier som på barnetrinnet

Global tilnærming til lytte- og lesetekster:

- gjette betydningen av og gjenkjenne ord

«Først plukker jeg ut ordene jeg forstår, sånn finner jeg sammenhengen.»

- om verb, verbtider og endelser

«Hvis vi kjenner til verbet fra før, er det ikke så farlig om vi ikke får med oss endelsen, for vi forstår jo verbet.» (= gjenkjenne verbstammen)

”Hvis læringsforløbene er gode, har yngre elever dog, primært i forhold til fonetiske og morfologisk/syntaksiske færdigheter, i det lange løb en fordel. En tidlig start kan derudover give eleverne fordele ved at inndrage meget unge elevers naturlige og indlejrede sproglæringsmekanismer” (Daryai-Hansen, Gregersen & Søgaard, 2014).

Refleksjon rundt praktisk-holistisk tilnærming på 6. og 7. trinn

«Vi laget videosnutter, **lekte klokkeleken**, f.eks. Da syntes vi selv at vi hadde mer **progresjon**»

«Det var **gøy å lage dialoger, dramatisere eventyr**, da husker man bedre»

«Da vi laget skuespill, **gjorde vi noe samtidig som vi sa noe**, slik lærte vi bedre nye ord»

«Vi hørte mye på **sanger**, da lærte vi nye ord»

I tråd med

- holistisk, praktisk-estetisk og kommunikativ tilnærming (jfr. Merleau-Ponty, 1962; Speitz, 2012; Pinter, 2006)
- gjentakelse av ord i ulike kontekster, lagring i langtidsmminnet (jfr. Tornberg 2015, s. 126)

Kognitiv avlastning - automatiserte prosesser

- Gunstig med tidlig start fordi elevene får frigjort tid til å videreutvikle sin faglige/grammatiske forståelse på ungdomsskolen

Om kognitiv avlastning:

«På barneskolen lærte vi mange ord, så vi kunne basic'en. Da ble det lettere for oss på ungdomsskolen å konsentrere oss om andre ting i språket.»

I tråd med Muñoz (2007, s. 231)

«With practice, what previously required effort and attention, may finally become automatized and routine-like.»

Annette og Jan: Danmark - Fremmedsprog i folkeskolen

1958: Fremmedsprogsundervisning gælder nu for alle elever på nationalt plan fra 6. klassesetrin (1. fremmedsprog gøres obligatorisk og i Den Blå Betænkning peges på engelsk)

2003: Engelsk påbegyndes fra 3. klassesetrin, 2. fremmedsprog som tilbudsfag fra 7. klassesetrin

2014: Engelsk påbegyndes i 1. klasse, 2. fremmedsprog obligatorisk fra 5. klassesetrin...

Fokus på sprogfag i et uddannelsespolitisk perspektiv:

Styrke elevernes muligheder i en globaliseret verden, f.eks. gennem udvidelse af sprogundervisningen, så der tilbydes undervisning i op til 3 fremmedsprog.
(Regeringsgrundlaget d. 3. oktober 2011)

”På et globaliseret og konkurrenceudsat marked er eksempelvis sprog og interkulturel forståelse hård valuta”. (Politiken 16/3 2012, indlæg af daværende uddannelsesminister Morten Østergaard (R))

Fokus på Folkeskolereformen i et ministerielt perspektiv:

- Forenklede Fælles Mål
- Det faglige niveau skal løftes gennem fokus på elevernes læring og trivsel
- Nye måder at tænke og praktisere læring
- Fokus på kompetencemål
- Forenkling og videreudvikling af elevplaner
- En varieret skoledag med flere timer og understøttende undervisning
- Få, klare mål og løbende opfølgning på målbare resultater

Fokus på læreren som underviser i et fagligt foreningsperspektiv:

- kan lide at undervise i fremmedsproget
- tror på, at det er godt at starte tidligt
- har kendskab til alderssvarende metodik
- kan sætte sig ind i sine elevers læringsbehov og muligheder
- har et meget højt sprogligt niveau
- bruger målsproget i undervisningen og har fokus på et flersprogligt og flerkulturelt perspektiv

- Bjørke, C. & Grønn, B. (2014). Fremmedspråk på barnetrinnet – quo vadis? *Acta Didactica Norge*, 8(2), Art-7. Hentet fra <https://www.journals.uio.no/index.php/adno/article/view/1134/1013>
- Daryai-Hansen, P., Gregersen, A. S., & Søggaard, K. (2014). Tidlegere sprogstart – begrunnelser og praksisbefalinger. *Sprogforum*, 58, 19-25.
- De Houwer, A. (2014). Early foreign language teaching: some critical remarks and some recommendations. *Babylonia*, 1(14), 14-21.
- Europarådet. (1998). *Recommendation No. R (98) 6. of the Committee of Ministers to Member States concerning Modern Languages*. Hentet fra <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=530647&SecMode=1&DocId=459522&Usage=2>
- Europarådet. (2007). *From linguistic diversity to plurilingual education: Guide for the Development of Language Education Policies in Europe*. Hentet fra https://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Guide_niveau3_EN.asp
- Huang, B.H. (2016). A synthesis of empirical research on the linguistic outcomes of early foreign language instruction, *International Journal of Multilingualism*, 13, 3, 257-273. Hentet fra <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14790718.2015.1066792?needAccess=true>
- Johnstone, R. M. (2002). *Adressing 'The Age Factor': Some Implications for Language Policy*. Strasbourg: Council of Europe, Language Policy Division.
- Kunnskapsdepartementet. (2007). *Språk åpner dører: strategi for styrking av fremmedspråk i grunnopplæringen 2005 - 2009*. Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Kunnskapsdepartementet. (2008). *Språk bygger broer: språkstimulering og språkopplæring for barn, unge og voksne* (St.meld. nr. 23 2007-2008). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/e78e5e702d464f89bbc2f1a0d5f507d7/no/pdfs/stm200720080023000dddpdfs.pdf>
- Merleau-Ponty, M. (1962). *Phenomenology of perception*. London: Routledge and Kegan Paul Ltd.
- Mordal, S., Aaslid, B. E., Lindemann, B. & Jensberg, H. (2013). *To år med fremmedspråk - erfaringer og betraktninger. Sluttrapport i evalueringen av forsøk med 2. fremmedspråk som felles fag på 6.-7. trinn i perioden 2010-2012*. Trondheim: SINTEF.
- Muñoz, C. (2014). Exploring young learners' foreign language learning awareness. *Language Awareness*. Hentet fra <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09658416.2013.863900>
- Muñoz, C. (2007). Age-related differences and second language learning practice. In R.M. DeKeyser (red.), *Practice in a Second Language. Perspectives from Applied Linguistics and Cognitive Psychology* (p. 229-255). New York: Cambridge University Press.
- Muñoz, C. & Singleton, D. (2011). A critical review of age-related research on L2 ultimate attainment. *Language Teaching*, 44(1), 1–35.
- Myles, F. & Mitchell, R. (2011). Learning French from ages 5, 7, and 11: An Investigation into Starting Ages, Rates and Routes of Learning Amongst Early Foreign Languages Learners. *ESRC End of Award Report RES-062-23-1545*. Swindon: ESRC.
- Pellegrino, J. W. & Hilton M. L. (red.). (2012). *Education for Life and Work: Developing Transferable Knowledge and Skills in the 21st Century*. Washington: The National Academic press.
- Pinter, A. (2006). *Teaching young language learners*. Oxford: Oxford university press.
- Sawyer, K.R. (2006). Introduction: The New Science of Learning. I K.R. Sawyer (red.), *The Cambridge handbook of The Learning Sciences* (s. 1-30). New York: Cambridge University Press.
- Speitz, H. (2012). Experiences with an earlier start to modern foreign languages other than English in Norway. I A. Hasselgren, I. Drew, & B. Sørheim (red.), *The Young Language Learner: Researched-based Insights into Teaching and Learning* (s. 11-22). Bergen: Fagbokforlaget.
- Speitz, H., Simonsen, T., & Streitlien, Å. (2007). Evaluering av prosjektet «Forsøk med tidlig start av 2. fremmedspråk». Notodden, Telemarkforskning.
- Tornberg, U. (2015). *Språkdiraktik*. Malmö: Gleerups.
- Utdanningsdirektoratet (2016). Språklæyper. Hentet 9.4. 2018 fra <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/nasjonale-satsinger/lesestrategi/>

Danmarks begrundelser for tidligere start med fremmedsprog

Europarådets rapport (Johnstone, 2002) *Addressing 'the age factor': some implications for languages policy*

«Eleverne i indskolingsfasen er oftest **aktivt deltagende i mundtlige sprogaktiviteter**, hvorfor de hurtigere tilegner sig **gode receptive og produktive mundtlige færdigheder**. Den tidlige start kan give dem overskud til at fokusere på tilegnelsen af sproglige og interkulturelle erfaringer, som giver dem gode muligheder for kognitiv, social, kulturel og personlig udvikling. Derudover viser undersøgelserne, at den tidligere sprogstart kan være med til at **fremme**

elevernes læsefærdighed og sprogbevidsthed»

(Daryai-Hansen, Gregersen & Søgaard, 2014, s. 20)